

Sklepna beseda

Bojan
Štih

Predlagam, da bi sklenili naše dvodnevno srečanje oziroma razgovor slovenskih pisateljev o narodu in o kulturi. Ne predlagam vam nobenih zaključkov. Namen našega zborovanja bo obsežen v opozorilih, v izzivih k razmišljanju, v spodbudah, da bi ovrednotili položaj, v katerem živimo. Vendarle pa menim, da je prav, če ob koncu povem vsaj dve misli.

Prvič tole: svoboda je strahovita moč. Če bo naše srečanje ostalo zapisano v spominu, potem bo ostalo zapisano zaradi svobode mišljenja, zaradi nujnosti razmišljanja, zaradi svobode vrednotenja. Prepričan sem, da je v tem velika moč, ki nas lahko v bodočnosti ohrani. Moč, ki jo je srečanje v domu Ivana Cankarja tudi potrdilo. Druga misel pa je naslednja. Ko razmišljamo o naših dveh dneh, vemo, da bi lahko naše zborovanje trajalo tedne in tedne. Na tole sem pomislil iz naše zgodovine. Tudi naše zborovanje in naše srečanje nam jasno pove, zakaj so leta 1941 slovenski pisatelji, pesniki, ustvarjalci in znanstveniki so-konstituirali Osvobodilno fronto slovenskega naroda. Tudi v teh dveh dneh smo zdaj konstituirali našo osvobodilno fronto ali socialistično zvezo. Odkrili smo v sebi moč, tudi upanje. Zavedeli smo se, da brez kritičnega in pluralističnega mišljenjskega soočanja ni mogoče živeti. Revolucija je stalni način življenja. Ne mislim na politično revolucijo, mislim pa na tisto revolucijo individualnega in družbenega življenja, ki se neprestano obrača k svoji zgodovini, k svoji sedanjosti in k svoji prihodnosti. Prepričan sem, da je naše srečanje opozorilo na nekatere zelo ostre in odprte družbene, kulturne, nacionalne, federalne in tudi politične probleme. Nekoč je neki švicarski pisatelj rekel, da je vse, kar delamo, politika. Tako je tudi res. Pa če začnemo pri Aristotelu. Tudi to zborovanje je odkrilo, da lahko slovenski ljudje vidijo v slovenskih pisateljih, v kulturnih ustvarjalcih, znanstvenikih in v prosvetnih delavcih dragoceno kulturno in politično moč, ki ne konstituira naroda samo v tem trenutku, marveč ga tudi definira v razmerah najširše svobode. Opredeljuje pa ta moč tudi misel o prihodnosti. Kajti kultura je svoboda in kultura je tudi edina prava podoba socialistične prihodnosti. Prepričan sem, da je dvodnevno srečanje opozorilo na to misel. Upreti se moramo strahu, ki se velikokrat širi nad našo deželo, a to je strah, ki ga ustvarja provinca, ki ga ustvarjajo malenkosti. To je strah povprečnosti in zaprtosti. Slovenski pisatelji, ki smo imeli možnost govoriti na tem zboru ljudi — teh v dvorani in tistih, ki so se zbrali po hodnikih, moramo izreči vsem besedo zahvale. Občutili smo človeško prisotnost, slišali smo pritrjevanja, odmevala so zanikanja, kajti tudi iz negacij se porajajo nove spodbude in pozitivne trditve. V imenu njih in našega upanja bodi to zborovanje v Cankarjevem domu končano. Končan pa ni naš politični in kulturno politični boj. Tako na naših slovenskih tleh, kakor tudi na tleh jugoslovanske federacije, katere integralni, enakopravni in konstitutivni del smo, zakaj mi nismo provinca na robu, ki mora samo sprejemati. Mi moramo predvsem dajati in ustvarjati. V željah dajati in ustvarjati bodi tudi nocojšnja beseda slovesa. Prisrčna hvala.